

**EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS**

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA BANEL prieš LIETUVĄ

(Petijos Nr. 14326/11)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2013 m. birželio 18 d.

Šis sprendimas tapo galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

Byloje Banel prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Guido Raimondi,

teisėjų Danutės Jočienės,

Peer Lorenzen,

András Sajó,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller

ir *skyriaus kanclerio* Stanley Naismith,

po svarstymo uždaramame posėdyje 2013 m. gegužės 21 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietė Venata Banel (toliau – pareiškėja), kuri 2011 m. vasario 18 d. Teismui pateikė peticiją (Nr. 14326/11) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjai atstovavo Vilniuje praktikuojanti teisininkė M. Bartaševičiūtė. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau - Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. Pareiškėja teigė, kad valstybė nesugebėjo apsaugoti jos sūnaus gyvybės. Pareiškėja taip pat teigė, kad jos sūnaus žūties aplinkybių tyrimas buvo neveiksmingas.

4. 2011 m. birželio 14 d. skundas buvo perduotas Vyriausybei. Taip pat buvo nutarta iš karto spręsti dėl peticijos priimtumo ir esmės (29 straipsnio 1 dalis).

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

5. Pareiškėja gimė 1970 m. ir gyvena Vilniuje.

6. 2005 m. birželio 6 d. pareiškėjos trylikametis sūnus E. B., gimęs 1991 m. rugpjūčio 20 d., žaidė daugiabučio, kuriame gyveno pareiškėja, kieme Vilniuje, Naujamiesčio seniūnijoje. Tuo metu, kai vaikai stovėjo pagalbinio pastato su rūšiais balkone, jis atitrūko ir nugriuvo. Dalis balkono užkrito ant E.B. Berniukas mirė nuo patirtų sužalojimų įvykio vietoje. Kiti du vaikai V.J. ir A.B. patyrė nesunkius sveikatos sutrikdymus.

7. Tą pačią dieną policija pradėjo ikiteisminį tyrimą. Tą pačią ir kitą dieną tyrėjai apžiūrėjo įvykio vietą.

8. 2005 m. birželio 7 d. teismo medicinos ekspertė nustatė, kad E.B. mirė balkono plokštei užkritis ant berniuko ir sulaužius stuburą bei sutraiškius vidaus organus.

9. 2005 m. liepos 4 d. Vilniaus policijos tyrėjo sprendimu pareiškėja buvo pripažinta nukentėjusiąja.

10. Kaip teigia Vyriausybė, po nelaimingo atsitikimo pagalbinio pastato likimas buvo aptartas Vilniaus savivaldybės taryboje 2005 m. birželio 14 d. 2005 m. liepos 18 d., atlikus ekspertizę buvo rekomenduota pastatą aptverti, kol jis bus nugriautas. [Vilniaus miesto

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

savivaldybės] gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų ir patalpų komisija 2005 m. spalio 11 d. pritarė pastato nugriovimui. Pagal 2005 m. spalio 4 d. sutartį pasirašytą tarp Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ir UAB „Naujamiesčio būstas“ 2005 m. gruodžio mėnesį minėtas pastatas buvo nugriautas.

11. 2006 m. rugsėjo 7 d. pareiškėja baudžiamojoje byloje pateikė 3 000 000 litų civilinį ieškinį neturtinei žalai atlyginti bei išlaidoms, patirtoms nagrinėjant bylą Vilniaus miesto apylinkės prokuratūroje, padengti. Ji teigė, kad sūnus mirė dėl to, jog Vilniaus miesto savivaldybė ir jos įstaigos neprižiūrėjo pastatų. Netektis jai sukėlė dideles moralines kančias ir depresiją. Nors sūnaus nebebuvo galima sugrąžinti, atsakingi asmenys privalėjo atlyginti neturtinę žalą. Pareiškėja rėmėsi Civilinio kodekso 6.250 § 2 straipsniu (žr. dalį „Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika“ toliau), teigdama, kad žalos dydį įmanoma įvertinti pagal baudžiamojoje byloje nustatytas aplinkybes ir kad [baudžiamasis] teismas turi tokią kompetenciją.

12. 2006 m. lapkričio 21 d. nutarimu prokuroras pripažino pareiškėją civiline ieškove baudžiamojoje byloje pagal Baudžiamojo proceso kodekso 109 ir 110 straipsnius.

13. 2007 m. sausio 11 d. UAB „Naujamiesčio būsto“ darbuotojui A.J. buvo pranešta apie įtarimą, padarius nusikaltimą, numatytą Baudžiamojo kodekso 229 straipsnyje, įtariant, kad jis dėl neatsargumo neatliko savo pareigų, o būtent, kad A.J. nevykdė minėto pastato priežiūros ir neinformavo savivaldybės apie jo būklę, nors tokia pareiga jam buvo numatyta „Naujamiesčio būsto“ direktoriaus 2004 m. sausio 28 d. įsakymu. Tą pačią dieną A.J. buvo paskirta kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti.

14. 2007 m. spalio 11 d. Vilniaus miesto apylinkės prokuratūra priėmė nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą. Prokurorė rėmėsi Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 13 dalimi, pagal kurią atsakomybė už statinių naudojimo priežiūrą plačiąja prasme tenka savivaldybei. Be to, Statybos įstatymo 42 straipsnis numatė, kad gyvenamųjų namų ir kitų statinių naudojimo priežiūrą atlieka savivaldybė. Prokurorė detalai išanalizavo, kas, Vilniaus miesto savivaldybė ar „Naujamiesčio būstas“, ir kada buvo atsakingas už statinių priežiūrą, atsižvelgdama į tarp 1999 m. ir 2005 m. minėtose įstaigose vykusius pokyčius. Ji atkreipė dėmesį į tai, kad 2004 m. gegužę savivaldybė kelis kartu užklausė „Naujamiesčio būsto“ apie sandėliukus, tačiau savivaldybėje nebuvo atsakingų tarnautojų už „Naujamiesčio būsto“ veiklos priežiūrą. Prokurorė pažymėjo, kad surinkti įrodymai buvo prieštaringi, todėl nustatyti, kuri institucija – Vilniaus miesto savivaldybė ar „Naujamiesčio būstas“ – laikytina atsakinga už tinkamą pastato, kurio griūtis tapo pareiškėjos sūnaus mirties priežastimi, priežiūrą buvo neįmanoma. Dėl šios priežasties prokurorė negalėjo nustatyti fizinio asmens, atsakingo už neveikimą ir privalėjusio pasirūpinti, kad pastatas būtų geros būklės ir nekeltų pavojaus. Prokurorė panaikino A.J. pateiktus kaltinimus. Be to, Baudžiamojo kodekso 229 straipsnis nenumatė juridinio asmens baudžiamosios atsakomybės. Tačiau prokurorė atkreipė dėmesį, kad pagal Civilinio kodekso 6.266 straipsnį pareiškėja bei kitų dviejų vaikų tėvai galėjo kreiptis į teismą civilinio proceso tvarka, reikalaudami žalos, patirtos dėl statinio nepriežiūros, atlyginimo iš Vilniaus miesto savivaldybės ar „Naujamiesčio būsto“.

15. Pareiškėja apskundė minėtą nutarimą, teigdama, kad Vilniaus miesto savivaldybė ir „Naujamiesčio būstas“ seniai žinojo apie avarinę pastato būklę, tačiau niekas nežinojo, ką su juo daryti. V.J. tėvas taip pat apskundė minėtą nutarimą, teigdamas, kad tyrimas vyko pernelyg ilgai, o asmenys, atsakingi už statinį ir nelaimingą atsitikimą, nebuvo nustatyti.

16. 2007 m. lapkričio 12 d. prokurorė priėmė nutarimą atnaujinti ikiteisminį tyrimą. Ji atkreipė dėmesį, kad būtina imtis priemonių asmeniui ar asmenims, privalėjusiems rūpintis pastato priežiūra, nustatyti ir išsiaiškinti, kodėl jie to nedarė.

17. 2008 m. liepos 3 d. kitas Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros prokuroras priėmė nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą. Prokuroras nustatė, kad surinkti duomenys, siekiant nustatyti, kuriai institucijai priklausė apleistas pastatas, buvo prieštaringi. Jis taip pat teigė, kad Vilniaus

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

miesto savivaldybė laikytina šio pastato de facto savininku. Remdamasis 2004 m. ir 2005 m. dokumentais prokuroras taip pat nusprendė, kad savivaldybė anksčiau žinojo apie avarinę pastato, kur ir įvyko nelaimingas atsitikimas, būklę. Tačiau 2004 m. – 2005 m. Vilniaus miesto savivaldybėje vyko administracinė reforma, buvo kuriami nauji administraciniai padaliniai, perskirstant jų pareigas ir paskiriant į juos dirbti naujus žmones, todėl įvykio metu asmenų, turinčių pareigą rūpintis apleistais ir nenaudojamais pastatais, nebuvo. Taigi, nebuvo pakankamai įrodymų, patvirtinančių, kad padaryta Baudžiamojo kodekso 229 straipsnyje numatyta nusikalstama veika.

18. Prokuroras taip pat pasiūlė pareiškėjai kreiptis į teismą civilinio proceso tvarka pagal Civilinio kodekso 6.266 straipsnį.

19. 2008 m. rugpjūčio 12 d. aukštesnis prokuroras pritarė tokiam nutarimui. Pareiškėja nutarimą apskundė.

20. 2009 m. sausio 12 d. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas nutarė, kad ikiteisminis tyrimas nebuvo objektyviai ir visapusiškai atliktas, todėl apleisto pastato savininkas nebuvo nustatytas. Teismas atkreipė prokuroro dėmesį, kokių veiksmų reikėtų imtis ir kokias aplinkybes tirti, atsižvelgiant į ankstesnius pareiškėjos prašymus prokurorui. Duodamas tikslus nurodymus prokurorui, taip pat ir išreikalauti 1970 m. - 1975 m. dokumentus iš archyvo, apylinkės teismas pabrėžė, kad be šios informacijos neįmanoma nustatyti asmenų, kurie laiku nepriėmė reikiamo sprendimo dėl apleistų pastatų ateities ir tinkamos jų priežiūros, kuri privalėjo būti priimta vykdydami oficialias savo pareigas. Prokuroro nutarimas buvo panaikintas kaip nepagrįstas.

21. 2009 m. kovo 2 d. ir liepos 22 d. pareiškėja kreipėsi į generalinę prokurorą, teigdama, kad ikiteisminis tyrimas buvo paviršutiniškas, o Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros prokurorai nesiėmė aktyvių veiksmų, nesiekė nustatyti tiesos ir vilkino tyrimą. Pareiškėjos manymu, tyrimo metu savivaldybės institucijos tik siuntinėjo viena kitai raštus su klausimais ir atsakymais. Buvo aišku, kad nė viena institucija, nei Vilniaus miesto savivaldybė, nei „Naujamiesčio būstas“, nenorėjo prisiišti atsakomybės už neatliktas pareigas. Pareiškėja prašė generalinę prokuratūrą perimti tyrimą ar perduoti jį Vilniaus apygardos prokuratūrai. Ji taip pat pastebėjo, kad nuo 2009 m. sausio 12 d. teismo nutarties praėjo daugiau kaip 7 mėnesiai, tačiau prokurorai vis dar nesiėmė visų būtinų tyrimo veiksmų.

22. 2009 m. liepos 30 d. Vilniaus miesto apylinkės prokuratūra dar kartą nutraukė ikiteisminį tyrimą, iš esmės pritarė 2008 m. liepos 3 d. nutarimo išvadoms, kad įrodymai, kuriai institucijai priklausė pastatas, buvo prieštaringi. Todėl buvo neįmanoma nustatyti fizinio asmens, privalėjusio rūpintis pastato priežiūra, tad ir turėjusio atsakyti už vieno vaiko mirtį ir dviejų vaikų sveikatos sutrikdymą.

23. 2009 m. rugsėjo 29 d. pareiškėja nutarimą apskundė, teigdama, kad nuo įvykio praėjo 4 metai, o prokurorai buvo nepakankamai aktyvūs ir todėl nesugebėjo nustatyti už pastato priežiūrą atsakingus asmenis. Pareiškėja taip pat teigė, kad prokurorai nesiėmė visų veiksmų, kurių imtis 2009 m. sausio 12 d. nutartyje nurodė teismas. Susirašinėjimas tarp Vilniaus miesto savivaldybės ir „Naujamiesčio būsto“ parodė, kad abi institucijos žinojo apie avarinę pastato būklę, tačiau nedėjo jokių pastangų jį remontuoti ar nugriauti. Iškart po įvykio savivaldybė pastatą aptvėrė ir nugriovė, nors anksčiau savivaldybė neigė, kad pastatas buvo jos žinioje ir kad ji neturėjo teisinio pagrindo pastatą nugriauti. Pareiškėja paprašė atnaujinti ikiteisminį tyrimą.

24. 2009 m. spalio 16 d. vyresnio prokuroro nutarimu tyrimas buvo atnaujintas. Prokuroro nuomone, Vilniaus miesto savivaldybės ar „Naujamiesčio būsto“ darbuotojai galimai neatliko savo pareigų, kaip numatyta Baudžiamajame kodekse [229 straipsnis], Statybų įstatymo 42 straipsnio 1 dalies 3 punkte ir kituose atitinkamuose teisės aktuose. Todėl buvo būtina nustatyti, kam konkrečiai savivaldybė pavedė bešeimininkų pastatų priežiūrą Naujamiesčio seniūnijos teritorijoje. Jei šios funkcijos nebuvo paskirtos jokiai konkrečiai savivaldybės ar seniūnijos padaliniiui ar darbuotojui,

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

prokuroras turėtų spręsti, kas, - savivaldybės administracija ar seniūnijos vadovai, - turėtų atsakyti pagal Baudžiamojo kodekso 229 straipsnį.

25. 2009 m. gruodžio 7 d. Naujamiesčio seniūnijos vyriausiajam specialistui K.G. buvo pranešta apie įtarimą padarius nusikaltimą, numatytą Baudžiamojo kodekso 229 straipsnyje, įtariant, kad jis neatliko savo pareigų. Naujamiesčio seniūnijos seniūno 2005 m. sausio 3 d. įsakymu K.G. buvo įpareigotas prižiūrėti apleistus pastatus, priklausiusius savivaldybei. Prokuroro manymu, K.G. nepranešė savivaldybei apie apleistų pastatų keliamą pavojų, kaip privalėjo pagal Statybų įstatymo 42 straipsnį [3(1) dalį] (žr. 33 punktą toliau).

26. 2010 m. gegužės 18 d. Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros prokurorė nutraukė ikiteisminį tyrimą, nes fizinių asmenų tiesiogiai atsakingų už nelaimingą atsitikimą, nustatyti nepavyko. Prokurorė pažymėjo, kad Vilniaus miesto savivaldybė apie avarinę pastato, kurio griūtis sukėlė pareiškėjos sūnaus mirtį, būklę sužinojo 2005 m. vasario 28 d. Tačiau tuo metu savivaldybėje vyko struktūriniai pasikeitimai, savivaldybės darbuotojų pareigos bei atsakomybė keitėsi, todėl nebuvo konkretaus asmens, kuris būtų privalėjęs imtis veiksmų dėl apleistų ir bešeimininkių pastatų. Be to, atsižvelgiant į trumpą laikotarpį nuo sužinojimo iki įvykio (3 mėnesiai), nebuvo įmanoma konstatuoti, kad savivaldybės darbuotojai, sprenddami pastato klausimą, vilkino procesą. Byloje surinktų duomenų nepakako įrodyti, kad dėl Vilniaus miesto savivaldybės, Naujamiesčio seniūnijos ar „Naujamiesčio būsto“ darbuotojų aiškiai jiems priskirtų pareigų nevykdymo vienas vaikas mirė ir kiti du buvo sužeisti. Todėl prokurorė panaikino „Naujamiesčio būsto“ darbuotojui A.J. ir Naujamiesčio seniūnijos specialistui pateiktus kaltinimus. Prokurorė pasiūlė pareiškėjai ir kitų dviejų vaikų, kurie buvo sužaloti įvykio metu, tėvams kreiptis į teismą civilinio proceso numatyta tvarka pagal Civilinio kodekso 6.266 straipsnį.

27. Pareiškėja nutarimą apskundė, teigdama, kad byla turi būti grąžinti ikiteisminiam tyrimui, kad būtų nustatyti pastato savininkai bei už įvykį atsakingi asmenys (fiziniai ar juridiniai).

28. 2010 m. rugpjūčio 9 d. nutartimi Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas atmetė prašymą atnaujinti ikiteisminį tyrimą, suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui pagal Baudžiamojo kodekso 229 straipsnį. Ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas 2005 m. birželio 7 d., o Baudžiamojo proceso kodeksas numatė penkerių metų senaties terminą, kai padarytas neatsargus arba nesunkus tyčinis nusikaltimas. Teismas neatkreipė dėmesio į pareiškėjos skundą, kad ikiteisminis tyrimas buvo su trūkumais.

29. Pareiškėja nutartį apskundė, teigdama, kad tyrimas nebuvo išsamus, ir prašydama jį atnaujinti.

30. 2010 m. rugsėjo 15 d. galutine nutartimi Vilniaus apygardos teismas pritarė žemesnės instancijos teismo sprendimui nutraukti baudžiamąjį procesą dėl suėjusio senaties termino.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

31. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 19 straipsnį žmogaus teisę į gyvybę saugo įstatymas.

32. Vietos savivaldos įstatymas nustato, kad viena iš savivaldybės funkcijų yra statinių naudojimo priežiūra bei savivaldybei nuosavybės teise priklausančios žemės ir kito turto valdymas (7 straipsnio 13 ir 15 dalys).

33. Statybų įstatymas bylai reikšmingai metu nustatė:

42 straipsnis. Statinių naudojimo priežiūra

„1. Statinių naudojimo priežiūrą atlieka šie viešojo administravimo subjektai:

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

- 1) ypatingų statinių, taip pat valstybinės reikšmės ir rizikos objektuose esančių statinių, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytus statinius, – apskrities viršininko administracija pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą sąrašą;
- 2) susisiektimo komunikacijų ir su jomis susijusių kitų inžinerinių statinių, taip pat hidrotechnikos statinių Baltijos jūroje ir vidaus vandens telkiniuose – Susisiektimo ministerija ir (ar) jos įgaliotos organizacijos (išskyrus susisiektimo komunikacijas, kurios nepriklauso jos valdymo sričiai) pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą sąrašą;
- 3) gyvenamųjų namų ir kitų statinių, nenurodytų šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose, – savivaldybių administracijos;
3. Viešojo administravimo subjektas, atliekantis statinio naudojimo priežiūrą, turi teisę:
  - 1) paaiškėjus, kad statinio būklė kelia pavojų statinyje ar arti jo gyvenančių, dirbančių ar kitais tikslais būnančių žmonių sveikatai, gyvybei ar aplinkai, atsizvelgdamas į grėsmės pobūdį, pareikalauti, kad statinio naudotojas imtųsi priemonių žmonėms apsaugoti, jei būtina, pareikalauti, kad būtų organizuota jų evakuacija, sustabdytas statinio naudojimas, uždrausta bet kokia veikla statinyje (jei reikia – ir statinio sklype ar teritorijoje);
  - 2) nustatyti terminus visiems 1 punkte išvardytiems veiksams įvykdyti ir nedelsiant pranešti statinio savininkui (kai naudotojas nėra statinio savininkas);
  - 3) kreiptis į policiją, kad būtų laikinai apribotas patekimas į statinio teritoriją ar patalpą, būtų sustabdyti vykdomi darbai, apribotas ar uždraustas transporto eismas, jei kyla pavojus aplinkai, viešajai tvarkai, asmens ar valstybės saugumui;
  - 4) Administracinių teisės pažeidimų kodekso nustatytais atvejais ir tvarka surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas ir skirti administracines nuobaudas arba teikti administracinių teisės pažeidimų bylas teismui.
4. Viešojo administravimo subjektų, atliekančių statinio naudojimo priežiūrą, pareigūnai turi teisę reikalauti, kad statinio naudotojas pateiktų privalomuosius statinio priežiūros dokumentus, nurodytus šio Įstatymo 43 straipsnyje, ir leistų atlikti jiems pavestas kitas statinio naudojimo priežiūros funkcijas...“

34. 1999 m. vasario 4 d. Vilniaus miesto valdyba priėmė sprendimą Nr. 205V „Dėl Vilniaus miesto statinių avarinės būklės pripažinimo ir atlygintinai savivaldybės nuosavybėn paimamų statinių nustatymo tvarkos tvirtinimo“. Tvarkos 3 ir 4 punktai numatė seniūno pareigą sudaryti apleistų statinių sąrašus ir periodiškai pateikti juos Vilniaus miesto valdybai. Duomenis sąrašui sudaryti privalėjo pateikti įmonės, su kuriomis sudarytos pastatų priežiūros sutartys, seniūnijų inžinieriai ir vyriausieji architektai.

35. 1999 m. vasario 24 d. Vilniaus miesto meras priėmė potvarkį Nr. 100 „Avarinės būklės statinių komisija“. Ši komisija turėjo kartą per savaitę rengti posėdžius, analizuoti seniūnų pateiktus duomenis ir priimti sprendimus dėl avarinės būklės statinių likvidavimo.

36. Baudžiamasis kodeksas numato:

229 straipsnis. Tarnybos pareigų neatlikimas

„Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, dėl neatsargumo neatlikęs savo pareigų ar jas netinkamai atlikęs, jeigu dėl to valstybė, juridinis ar fizinis asmuo patyrė didelės žalos, baudžiamas teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla atėmimu arba bauda, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.“

37. Pagal bylos nagrinėjimo metu galiojusį Baudžiamojo kodekso 95 straipsnį bei Baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą asmeniui, padariusiam nusikalstamą veiką, pavyzdžiui, tarnybos pareigų neatlikimas, negali būti priimtas apkaltinamasis nuosprendis, jeigu praėję penkeri metai.

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

38. Baudžiamojo proceso kodekso 109 ir 110 straipsniai numato, kad asmuo, dėl nusikalstamos veikos patyręs turtinės ar neturtinės žalos, turi teisę pareikšti civilinį ieškinį kaltinamajam baudžiamojoje byloje. Tokį ieškinį teismas nagrinėja kartu su baudžiamąja byla. Civilinis ieškovas turi teisę teikti įrodymus ir prašymus bei skųsti ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokurorų ar teismų veiksmus.

39. Civilinis kodeksas numato:

6.250 straipsnis. Neturtinė žala

„1. Neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais.

2. Neturtinė žala atlyginama tik įstatymų nustatytais atvejais. Neturtinė žala atlyginama visais atvejais, kai ji padaryta dėl nusikaltimo, asmens sveikatai ar dėl asmens gyvybės atėmimo bei kitais įstatymų nustatytais atvejais. Teismas, nustatydamas neturtinės žalos dydį, atsižvelgia į jos pasekmes, šią žalą padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turtinės žalos dydį bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat į sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus.“

6.266 straipsnis. Statinių savininko (valdytojo) atsakomybė

“1. Žalą, padarytą dėl pastatų, statinių, įrenginių ar kitokių konstrukcijų, įskaitant kelius, sugriuvimo ar dėl kitokių jų trūkumų, privalo atlyginti šių objektų savininkas (valdytojas), jeigu neįrodo, kad buvo šio kodekso 6.270 straipsnio 1 dalyje numatytos aplinkybės.

2. Preziumuojama, kad pastatų, statinių, įrenginių ar kitokių konstrukcijų savininkas (valdytojas) yra asmuo, viešame registre nurodytas kaip jų savininkas (valdytojas).“

6.271 straipsnis. Atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų

„1. Žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydamas konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Žalą, atsiradusią dėl savivaldybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti savivaldybė iš savivaldybės biudžeto nepaisydama savo darbuotojų kaltės.

2. Šiame straipsnyje terminas „valdžios institucija“ reiškia bet kokią viešosios teisės subjektą (valstybės ar savivaldybės instituciją, pareigūną, valstybės tarnautoją ar kitokį šių institucijų darbuotoją ir t. t.), taip pat privatų asmenį, atliekantį valdžios funkcijas.

3. Šiame straipsnyje vartojamas terminas „aktas“ reiškia bet kokią valdžios institucijos ar jos darbuotojų veiksmą (veikimą, neveikimą), kuris tiesiogiai daro įtakos asmenų teisėms, laisvėms ir interesams (valstybės ar savivaldybės institucijų priimami teisės ar individualūs aktai, administraciniai aktai, fiziniai aktai ir t. t., išskyrus teismo nuosprendžius, sprendimus ir nutartis).

4. Valstybės ar savivaldybės civilinė atsakomybė pagal šį straipsnį atsiranda, jeigu valdžios institucijų darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus šios institucijos ar jų darbuotojai privalėjo veikti.“

40. Vyriausybė pateikė Lietuvos teismų sprendimus – veiksmingos priemonės pavyzdžius - bylose, susijusiose su kūno sužalojimu ar griūvančia nuosavybe. Pirmiausia Vyriausybė atkreipė dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-365/2005, kurioje Tauragės rajono savivaldybė buvo pripažinta atsakinga už netinkamą drenažo sistemos priežiūrą. Pagal Civilinio kodekso 6.266 straipsnį savivaldybė buvo atsakinga už ieškovei padarytą žalą ir privalėjo atlyginti 15 000 litų neturtinės žalos, kurią ji patyrė įkrisdama į drenažo šulinį.

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

41. Antru pavyzdžiu Vyriausybė pateikė Klaipėdos apygardos teismo 2010 m. liepos 21 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 2A-421-253/2010, kurioje ieškovė reikalavo atlyginti žalą už sūnaus susilaužytą raktikaulį įkritus į neuždengtą šviesduobę. Teismas nusprendė, kad savivaldybės padalinys, atsakingas už pastatų priežiūrą, nerūpestingai atliko savo pareigas ir, remdamasis Civilinio kodekso 6.250 straipsniu, priteisė vaiko motinai 2 500 litų neturtinės žalos.

42. Galiausiai Vyriausybė paminėjo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. lapkričio 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-584/2005, kurioje buvo nagrinėjamas statinių savininkų deliktinės atsakomybės klausimas pagal Civilinio kodekso 6.266 straipsnį. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad statinių, įrenginių ir kitokių konstrukcijų savininkas (valdytojas) atsako už dėl jų sugriuvimo ar trūkumų padarytą žalą, net ir nesant jo kaltės. Šioje byloje nustatyta, kad Vilniaus miesto savivaldybė buvo patalpų savininkė ir todėl privalėjo atlyginti turtinę žalą dėl jai priklaususių patalpų vandentiekio vamzdžio jungties trūkimo. Teismas iš savivaldybės priteisė ieškovui už nuosavybės apgadinimą 7 300 litų sumą.

TEISĖ

I. DĖL KONVENCIJOS 2 STRAIPSNIO PAŽEIDIMO

43. Pareiškėja, remdamasi Konvencijos 2 ir 6 straipsniais skundėsi, kad valstybė neapsaugojo jos sūnaus teisės į gyvybę. Ji taip pat teigė, kad sūnaus mirties aplinkybių ikiteisminis tyrimas buvo neveiksmingas.

44. Teismas mano, kad pareiškėjos skundai patenka į Konvencijos 2 straipsnio taikymo sritį:

„Kiekvieno asmens teisė į gyvybę saugoma įstatymu...“

A. Priiartinumas

1. Šalių teiginiai

45. Pirmiausia Vyriausybė teigė, kad pareiškėja nepanaudojo visų prieinamų vidaus teisinės gynybos priemonių. Remdamasi Teismo praktika, susijusia su valstybės pozityviomis pareigomis kylančiomis pagal Konvencijos 2 straipsnį, ji tvirtino, kad pareiškėja savo tikslo privalėjo siekti ne baudžiamosios teisės keliu. Vyriausybė sutiko, kad pareiškėja pateikė civilinį ieškinį baudžiamojoje byloje ir buvo pripažinta civiline ieškove, patyrusia turtinę ir neturtinę žalą. Tačiau visuose nutarimuose nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl pareiškėjos sūnaus mirties prokurorai siūlė pareiškėjai kreiptis į teismą su atskiru civiliniu ieškiniu Vilniaus miesto savivaldybei pagal Civilinio kodekso 6.266 straipsnį. Be to, 2008 m. liepos 3 d. nutarime bei vėlesniuose nutarimuose prokurorai konstatavo, kad Vilniaus miesto savivaldybė buvo apleisto pastato, kurio griūtis sukėlė mirtį, de facto savininkė ir todėl atsakinga už šį įvykį be kaltės. Remdamasi Lietuvos teismų praktika (žr. 40-42 punktus pirmiau), Vyriausybė tvirtino, kad Civilinio kodekso 6.266 straipsnyje įtvirtinta nuostata laikytina veiksminga priemone, kuria pareiškėja privalėjo pasinaudoti. Atkreipdama dėmesį į tai, kad ikiteisminio tyrimo metu už įvykį atsakingi fiziniai asmenys nebuvo nustatyti, Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėja galėjo reikalauti žalos atlyginimo ir pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį, kuris įtvirtina bendresnę nuostatą, t. y. atsakomybę už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų. Be to, pareiškėja galėjo remtis prokuroro išvada, kad Vilniaus miesto savivaldybė, 2004 m. sužinojusi apie avarinę aptariamo pastato būklę, nedelsdama nesiėmė

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

reikiamų veiksmų grėsmei pašalinti. Nepaisant to, pareiškėja taip ir nesikreipė į teismą su atskiru civiliniu ieškiniu civilinio proceso tvarka dėl žalos, atsiradusios dėl jos sūnaus mirties, atlyginimo.

46. Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėjos skundai, jog valstybė neapsaugojo E.B. gyvybės ir kad ikiteisminis tyrimas buvo neveiksmingas, buvo nepagrįsti.

47. Pareiškėja ginčijo Vyriausybės teiginius. Ji teigė, kad baudžiamojoje byloje ji buvo pripažinta nukentėjusiąja. Be to, pagal Baudžiamojo proceso kodekso 109 straipsnį ji pateikė civilinį ieškinį dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo, o policija, valstybės valdžios institucija, pripažino ją civiline ieškove. Tačiau baudžiamoji byla buvo nutraukta dėl suėjusio senaties termino.

2. Teismo vertinimas

48. Pirmiausia Teismas atkreipia dėmesį į Vyriausybės argumentus, kad pareiškėja tinkamai nepanaudojo vidaus teisinių gynybos priemonių. Teismas pakartoja, kad, nors Konvencija ir neužtikrina teisės į baudžiamąjį procesą prieš trečiuosius asmenis, veiksminga teisinė sistema, kurios reikia 2 straipsnio įgyvendinimui, esant tam tikroms aplinkybėms privalo apimti ir baudžiamąją teisę (žr. tarp daugelio kitų *Kilic v. Turkey*, no. 22492/93, § 62, ECHR 2000-III, ir *Mahmut Kaya v. Turkey*, no. 22535/93, § 85, ECHR 2000-III). Tačiau, jeigu teisė į gyvybę ar į asmens integralumą buvo pažeista dėl neatsargumo, iš 2 straipsnio kylanti pozityvioji pareiga sukurti veiksmingą teisinę sistemą nebūtinai reiškia reikalavimą kiekvienu atveju numatyti baudžiamosios teisės priemonę. Tyrimo forma gali skirtis priklausomai nuo aplinkybių. Aplaidumo atveju gali pakakti civilinės ar drausminės priemonės (žr. *Calvelli and Ciglio v. Italy* [GC], no. 32967/96, § 51, ECHR 2002-I, ir *Mastromatteo v. Italy* [GC], no. 37703/97, § 90, ECHR 2002-VIII).

49. Atsižvelgdamas į šios bylos aplinkybes, Teismas pastebi, kad pareiškėja nesikreipė į teismą civilinio proceso tvarka, nors tą jai siūlė prokurorai (žr. 14 ir 18 punktus pirmiau). Nepaisant to, Teismas vis dėlto pakartoja, kad, tais atvejais, kai asmuo gali naudoti daugiau negu vieną vidaus teisinės gynybos priemonę, tas asmuo turi teisę rinktis, kuri priemonė labiausiai atitinka jo ar jos skundus. Kitaip tariant, kai naudojama viena priemonė, kitos priemonės panaudojimas siekiant tų pačių tikslų nėra privalomas (žr. *Jasinskis v. Latvia*, no. 45744/08, § 50, 2010-12-21). Dėl toliau išdėstytų priežasčių, Teismo nuomone, šioje byloje abiem procesais būtų siekiama to paties tikslo, - išsiaiškinti, kas galėtų atsakyti už pareiškėjos sūnaus mirtį. Šiuo požiūriu Teismas pirmiausia atkreipia dėmesį į 2007 m. lapkričio 12 d. prokurorės nutarimą atnaujinti ikiteisminį tyrimą ir imtis priemonių atsakingam už apleisto pastato priežiūrą asmeniui ar asmenims nustatyti bei išsiaiškinti, kodėl šie asmenys neužtikrino tinkamos pastato priežiūros.

50. Be to, atsižvelgiant į baudžiamosios bylos eigą šios bylos aplinkybėmis, galima pagrįstai manyti, kad pareiškėja galėjo turėti pagrįstus lūkesčius, jog baudžiamoji teisės priemonė bus veiksminga, nes Lietuvos prokurorai ir teismai keliskart panaikino nutarimus nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl to, kad jis nebuvo atliekamas išsamiai ir visapusiškai, ir nurodė prokurorams būti dėmesingesniems (žr. 16, 20 ir 24 punktus pirmiau). Teismas atkreipia dėmesį, kad 2009 m. spalio 16 d. nutarime prokuroras pabrėžė, jog būtina nustatyti būtent tą asmenį Naujamiečio seniūnijoje, kuris buvo atsakingas už minėto pastato priežiūrą. Jei nė vienam asmeniui tokia funkcija nebuvo priskirta, tyrimą atliekantis prokuroras turėjo išsiaiškinti, kas, - savivaldybės ar Naujamiesčio seniūnijos vadovai, - turėtų atsakyti pagal Baudžiamojo kodekso 229 straipsnį. Taigi, neprotinga būtų neigti, kad pareiškėja galėjo tikėtis rezultatyvios baudžiamosios bylos pabaigos.

51. Teismo nuomone yra svarbu pažymėti, kad baudžiamojoje byloje pareiškėja buvo pripažinta nukentėjusiąja, pateikė civilinį ieškinį dėl neturtinės žalos tlyginimo, kurį nacionalinė teisė aiškiai numato (žr. 38 punktą pirmiau). Vyriausybė šiuos faktus pripažino. Atsižvelgdamas į tai, Teismas nesupranta, kaip atskiras civilinis ieškinys būtų padėjęs nustatyti asmenį ar asmenis,

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

atsakingus už įvykį, kuris kainavo jos sūnaus gyvybę. Šiuo požiūriu Teismas taip pat mano, kad prokurorai turėjo visas įmanomas priemones tiesai atskleisti. Be to, Vyriausybė neteigė, kad kai kurie tam tikri tyrimo metodai jiems buvo neprieinami, bet būtų buvę prieinami civiliniams teismams. Priešingai, Vyriausybė tvirtino, kad baudžiamasis tyrimas buvo veiksmingas (žr. 57-59 punktus toliau). Taip pat galima paminėti, kad nė vienas iš trijų Vyriausybės pateiktų nacionalinių teismų praktikos pavyzdžių nesietini su prarastos gyvybės klausimais. Todėl Teismas mano, kad dalyvaudama ikiteisminiame tyrime ir pateikdama jame civilinį ieškinį dėl žalos atlyginimo pagal nacionalinės teisės nuostatas pareiškėja padarė viską, kas įmanoma, civiliniam ieškovui. Teismas taip pat mano, kad atsižvelgiant į ilgą ikiteisminio tyrimo trukmę ir rezultatus bei į specifines bylos aplinkybes, iš pareiškėjos neturėjo būti reikalaujama pradėti naują civilinį procesą, baudžiamąjį tyrimą nutraukus dėl senaties. Dėl to Vyriausybės prieštaravimas dėl vidaus teisinių priemonių nepanaudojimo turi būti atmestas.

52. Toliau Teismas mano, kad pareiškėjos skundai nėra nepriimtini kaip nepagrįsti pagal Konvencijos 35 straipsnio § 3 (a) dalį. Be to, Teismas pastebi, kad jie nėra nepriimtini kokiais nors kitais pagrindais. Todėl jie turi būti skelbiami priimtinais.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

53. Pareiškėja teigė, kad Lietuvos valdžios institucijos turėjo pareigą prižiūrėti pastatus ir užtikrinti saugią jų būklę, kurios jie nevykdė. Ji taip pat teigė, jog institucijos neveikė dėl to, kad nebuvo teisinių normų, įpareigojančių jas aktyviai veikti ir kontroliuoti statinių būklę.

54. Pareiškėja toliau tvirtino, kad ikiteisminis tyrimas neatitiko 2 straipsnio reikalavimų, nes buvo per ilgas ir dėl to nutrauktas, suėjus senaties terminui. Ji taip pat pastebėjo, kad prokurorai ir teismai tris kartus panaikino prokurorų nutarimus nutraukti tyrimą, nes jis nebuvo pakankamai išsamus.

55. Vyriausybė tvirtino, kad valstybė įvykdė savo pozityvią pareigą įstatymais saugoti teisę į gyvybę, nes buvo laikomasi tuo metu galiojusio teisinio reguliavimo, numatančio pastatų priežiūrą ir kontrolę (žr. 31-35 punktus pirmiau). Be to, 2007 m. spalio 11 d. nutarime prokurorė nustatė, kad pagal tas nuostatas, o būtent pagal Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 13 dalį ir Statybų įstatymo 42 straipsnį, Vilniaus miesto savivaldybė turėjo pareigą prižiūrėti apleistus pastatus.

56. Vyriausybė taip pat teigė, kad ikiteisminis tyrimas parodė, jog Vilniaus miesto savivaldybė žinojo apie savo pareigą rūpintis apleistais pastatais. Be to, ji aiškiai žinojo apie apleistą minėtų sandėliukų būklę, ėmėsi veiksmų pavojui išvengti, tačiau reikalingų veiksmų nebuvo imtasi iki įvykio.

57. Vyriausybė teigė, kad šioje byloje valstybė įvykdė pozityviasias pareigas pagal Konvencijos 2 straipsnį. Valdžios institucijos veikė savo iniciatyva, atliekamas tyrimas buvo nepriklausomas, visi įmanomi metodai buvo panaudoti, įvykį apibūdinantys įrodymai surinkti, tyrimas atliktas greitai, o pareiškėja, kuri buvo pripažinta nukentėjusiaja, pakankamai veiksmingai jame dalyvavo.

58. Dėl tyrimo greitumo ir veiksmingumo Vyriausybė pastebėjo, kad skirtingai nuo *Ciechońska v. Poland* (no. 19776/04, 2011-06-14) bylos, kurioje ikiteisminis tyrimas apskritai truko dešimt metų, buvo pradėtas po pareiškėjos vyro mirties ir nutrauktas po penkių dienų, šioje byloje ikiteisminis tyrimas truko dvejus metus ir keturis mėnesius. Jis buvo atnaujintas tris kartus pareiškėjos skundų pagrindu, kad visos svarbios faktinės ir teisinės aplinkybės, reikšmingos pareiškėjos bylai, būtų nustatytos. Prokurorai įvertino teisinį reglamentavimą, nustatantį pastatų kontrolę, nuo 1999 m. iki įvykio dienos. Jie taip pat ištyrė dokumentus tam, kad nustatytų trijose

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

institucijose (Vilniaus miesto savivaldybėje, Naujamiesčio seniūnijoje ir UAB „Naujamiesčio būsto“) tuo metu dirbusių ir ankstesnių darbuotojų pareigas ir atsakomybę, ir taip išsiaiškintų kaltus asmenis. Siekdami nustatyti minėto pastato būklę, prokurorai taip pat patikrino archyvinius dokumentus nuo 1970-1975 m. Vien jau tai ir neaiškios faktinės aplinkybės šiek tiek užtesė ikiteisminį tyrimą.

59. Vyriausybė taip pat teigė, kad ikiteisminio tyrimo metu prokurorai apklausė visus įmanomus liudytojus: pastato naudotojus, Vilniaus miesto savivaldybės ir „Naujamiesčio būsto“ darbuotojus, vaikus, kurie buvo įvykio vietoje įvykio metu, ir kitus bylai svarbius asmenis, pačią pareiškėją, iš viso trisdešimt septynis asmenis. Buvo parašyta daugybė prašymų, atlikta ekspertizių, išanalizuota dokumentų ir imtasi kitų reikalingų tyrimo priemonių, siekiant surinkti įrodymus. Valdžios institucijų neveikimo šioje byloje neaptikta.

60. Galiausiai, Vyriausybė teigė, kad pakartotinį ikiteisminio tyrimo atnaujinimą iš vienos pusės galėjo lemti pareiškėjos skundai, kuriuose, manytina, buvo išreikštas jos tikslas nustatyti kaltus asmenis ir užtikrinti baudžiamąją jų atsakomybę, iš kitos pusės - gera institucijų valia, kuri šių tikslų šviesoje darė viską, ką galėjo, kad visos svarbios teisinės ir faktinės aplinkybės būtų nustatytos. Tačiau kaskart, kai ikiteisminis tyrimas buvo nutraukiamas, prokurorų išvados būdavo tos pačios: neįmanoma nustatyti fizinių asmenų, atsakingų už įvykį. Kaskart buvo siūloma pareiškėjai ginti savo teises civilinio proceso tvarka. Šiuo požiūriu Vyriausybė rėmėsi ir Teismo praktika, kad 2 straipsnis nesuteikia pareiškėjai teisės trečiuosius asmenis patraukti baudžiamojon atsakomybėn ar už nusikalstamą veiką nubausti, taip pat neimplikuoja absoliučios pareigos, kad visi baudžiamieji persekiojimai turėtų baigtis apkaltinamuoju nuosprendžiu ar konkrečia bausme (žr. *Oneriyildiz v. Turkey* [GC], no. 48939/99, § 96, ECHR 2004-XII).

61. Apibendrinant, pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybių tyrimas buvo veiksmingas, nes jau pirmąkart nutraukiant ikiteisminį tyrimą 2007 m. spalio 11 d. buvo galima konstatuoti, kad pagal civilinio proceso nuostatas buvo konstatuota Vilniaus miesto savivaldybės atsakomybė be kaltės už žalą, atsiradusią dėl pastato griūties.

2. Teismo vertinimas

(a) Bendrieji principai

62. Teismas primena, kad Konvencijos 2 straipsnis, kuris saugo teisę į gyvybę, vertintinas kaip viena svarbiausių Konvencijos nuostatų. Kartu su 3 straipsniu jis įtvirtina vieną iš fundamentalių vertybių demokratinėse visuomenėse, sudarančiose Europos Tarybą. Konvencijos, kaip individualius asmenis saugančio instrumento, tikslas ir paskirtis taip pat reikalauja, jog 2 straipsnis būtų suprantamas ir taikomas taip, kad jos apsaugos priemonės būtų praktinės ir veiksmingos (žr. tarp daugelio kitų *Anguelova v. Bulgaria*, no. 38361/97, § 109, ECHR 2002-IV).

63. Teismas primena, kad pirmas 2 straipsnio 1 dalies sakinyje įpareigoja valstybę ne tik susilaikyti nuo veiksmų, galinčių sukelti tyčinį ir neteisėtą gyvybės atėmimą, bet ir imtis tam tikrų veiksmų, siekiant apsaugoti į jos jurisdikciją patenkančių asmenų gyvybes (žr. *LC.B. V. the United Kingdom*, 1998-06-09, § 36, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-III; *Osman v. The United Kingdom*, 1998-10-28, § 115, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII; and *Paul and Audrey Edwards v. The United Kingdom*, no. 46477/99, § 71, ECHR 2002-II).

64. Tokia pozityvi pareiga kyla daugelyje sričių, kurias iki šiol Teismas jau yra nagrinėjęs. Todėl, pavyzdžiui, valstybės pozityvioji pareiga pagal 2 straipsnį taip pat kyla viešame ar privačiame sveikatos apsaugos sektoriuje dėl sveikatos darbuotojų veiksmų ar neveikimo (žr. *Dodov v. Bulgaria*, no. 59548/00, §§ 70, 79-83 ir 87, 2008-01-17; *Byrzykowski v. Poland*, no. 11562/05, §§ 104 ir 106, 2006-06-27; ir *Vo v. France* [GC], no. 53924/00, §§ 89-90, ECHR

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

2004-VIII, su tolesnėmis nuorodomis), taip pat administruojant pavojingas veikas (žr. *Oneryildiz*, cituota pirmiau, § 71) ir užtikrinant saugumą laive (žr. *Leray and Others v. France* (dec.), no. 44617/98, 2008-01-16) ar statybvietėse (žr. *Pereira Henriques and Others v. Luxembourg* (dec.), no. 60255/00, 2003-08-26). Be to, į valstybės pozityvių pareigų apimtį buvo atkreiptas Teismo dėmesys ir bylose, susijusiose su saugumu keliuose (žr., pvz., *Rajkowska v. Poland* (dec.), no. 37393/02, 2007-11-27).

65. Pirmiau paminėtas sričių sąrašas nėra baigtinis. Iš tiesų pirmiau minėtame *Oneryildiz* sprendime (§ 71) Didžioji Kolegija pastebėjo, kad pozityvioji pareiga pagal 2 straipsnį turi būti aiškinama kaip kylanti bet kurioje, viešojoje ir ne, veikloje, kur teisei į gyvybę gali grėsti pavojus. Į tai atsižvelgdamas Teismas yra konstatavęs, kad pozityvioji pareiga aiškintina taip, kad valdžios institucijoms nebūtų užkrauta pernelyg didelė našta, ypač atsižvelgiant į nenusipėjimą žmogaus elgesį bei galimybę rinktis pagal prioritetus ir išteklius (žr. *Ciechońska*, cituota pirmiau, §§ 63 ir 64). Todėl ne kiekviena grėsmė gyvybei pagal Konvenciją įpareigoja valdžios institucijas imtis operatyvių priemonių tai grėsmei išvengti. Tam, kad pozityvioji pareiga kiltų, turi būti nustatyta, jog valdžios institucijos žinojo ar privalėjo žinoti apie tuo metu atsiradusį realų ir tiesioginį pavojų tam tikro asmens gyvybei ir, jei žinojo, nesiėmė priemonių, esančių jų galioje, kurių, protingai vertinant, būtų galima tikėtis siekiant išvengti tokio pavojaus (žr. tarp daugelio kitų, *Keenan v. The United Kingdom*, no. 27229/95, § 90, ECHR 2001-III).

66. Teismo nuomone, valstybės pareiga saugoti teisę į gyvybę taip pat apima pareigą imtis priemonių siekiant užtikrinti asmenų saugumą viešose vietose ir mirties ar sunkaus sveikatos sutrikdymo atvejais pareigą sukurti veiksmingą nepriklausomą teisinę sistemą, garantuojančią teises priemones, galinčias nustatyti faktus, patraukti baudžiamojon atsakomybėn kaltus asmenis ir suteikti tinkamą kompensaciją nukentėjusiam (žr. *Dodov*, cituota pirmiau, § 83, ir *Byrzykowski*, cituota pirmiau, §§ 104-118). Teismas pakartoja, kad ši procesinė pareiga reiškia pačios priemonės užtikrinimą, bet ne pareigą pasiekti rezultatą (žr. *Šilih v. Slovenia* [GC], no. 71463/01, § 193, 2009-04-09). Ir vis dėlto Konvencijos 2 straipsnio reikalavimai nebus įvykdyti, jei nacionalinėje teisėje įtvirtinta apsauga egzistuos vien teoriškai: svarbiausia, ji turi būti veiksminga ir praktikoje (žr. *Calvelli and Ciglio*, cituota pirmiau, § 53).

(b) Šių principų taikymas nagrinėjamoje byloje

67. Atsižvelgdamas į 2 straipsniu teikiamos apsaugos svarbą, Teismas skundus dėl prarastos gyvybės privalo nagrinėti ypatingai kruopščiai, apsvarstydamas visas reikšmingas aplinkybes. Šioje byloje pareiškėjos sūnus mirė 2005 m., ant jo užgriuvus apleisto pastato balkonui. Po jo mirties buvo pradėtas tyrimas, kurio metu dviems vietos savivaldos pareigūnams buvo pareikšti kaltinimai dėl pareigų nevykdymo, sukėlusio nelaimingą atsitikimą.

68. Atsižvelgdamas į ankstesnėse su netyčiais teisės į gyvybę pažeidimais susijusiose bylose suformuotus principus, Teismas pakartoja, kad pirmiau minėtos pozityvios pareigos įpareigoja valstybes nustatyti šiame kontekste teisinį reglamentavimą asmenims viešose vietose apsaugoti bei užtikrinti veiksmingą jo funkcionavimą (žr. *Ciechońska*, cituota pirmiau, § 69).

69. Teismas pirmiausia atkreipia dėmesį, kad teisinis pastatų ir statybų mieste, įskaitant apleistus pastatus vietos savivaldos žemėje, priežiūros ir eksploatacijos reglamentavimas buvo nustatytas. Be to, Vyriausybė užsiminė, o Lietuvos prokurorai iš esmės patvirtino, kad Vilniaus miesto savivaldybės ar jos įmonės "Naujamiesčio būsto" atsakomybė už Naujamiesčio seniūnijoje esančius tokius objektus buvo numatyta. Todėl, Teismo nuomone, labai svarbu yra tai, kad prokuroras konstatavo, jog 2005 m. savivaldybė žinojo apie apleistą pastatą, bet tinkamai nevykdė savo pareigos tą apleistą pastatą prižiūrėti, nors teisiškai buvo įpareigota. Teismas taip pat atkreipia dėmesį į prokuroro išvadą, kad Vilniaus miesto savivaldybėje nebuvo asmenų, paskirtų

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

“Naujamiesčio būsto” veiklai prižiūrėti (žr. 14, 17, 24 ir 26 punktus pirmiau). Teismo nuomone, tokios priežastys, kaip besitęsianti administracinė reforma, negali pateisinti valdžios institucijų neveikimo. Nors prokurorai ir negalėjo nustatyti asmeninės savivaldybės ar “Naujamiesčio būsto” darbuotojų atsakomybės vykdant pareigą prižiūrėti pastatą, nes šių institucijų nuosavybės teisė į pastatą pasirodė neaiški ar dviprasmiška, Teismas mano, kad tai nepateisina valdžios institucijų neveikimo siekiant išvengti kilusios grėsmės. Todėl Teismas konstatuoja, kad teisinis reglamentavimas, nustatantis valstybės pareigą užtikrinti asmenų saugumą viešose vietose, praktikoje funkcionavo neveiksmingai.

70. Teismas taip pat teigia, kad tais atvejais, kai nacionalinė teisės sistema negarantuoja atsakomybės už aplaidumą, keliantį pavojų asmens gyvybei, pagal Konvencijos 2 straipsnį atsakomybė kyla valstybei. Valstybės pozityvioji pareiga pagal 2 straipsnį taip pat apima reikalavimą sukurti veiksmingai funkcionuojančią teisinę sistemą (žr. *Furdik v. Slovakia* (dec.), no. 42994/05, 2008-12-02).

71. Atsižvelgdamas į šios bylos aplinkybes Teismas atkreipia dėmesį, kad Lietuvos valdžios institucijos nedelsdamos pradėjo įvykio, sukėlusio pareiškėjos sūnaus mirtį, ikiteisminį tyrimą, tai yra tą pačią mirties dieną. Tačiau jis taip pat negali nekreipti dėmesio į tai, kad pačiame tyrime buvo tam tikrų trūkumų. Teismas pastebi, kad ikiteisminis tyrimas, siekiant jį peržiūrėti ir surinkti papildomą medžiagą, buvo atnaujintas tris kartus, nes valdžios institucijos nesugebėjo nustatyti, kas buvo atsakingas už įvykį (žr. 14, 17 ir 22 punktus pirmiau). Kiekvieną kartą, kai pareiškėja apskųsdavo nutarimus, prokuroras ar teismas tuos nutarimus panaikindavo. Vyriausybė teigė, kad, atsižvelgiant į tragiškus nagrinėjamus įvykius, atnaujinti ikiteisminį tyrimą buvo nutarta tik dėl pareiškėjos noro užtikrinti, kad už įvykį atsakingi asmenys būtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn, ir valstybės institucijų geros valios. Tačiau, nors ir atsižvelgdamas į savo praktiką, kad Konvencijos 2 straipsnis neapima teisės patraukti baudžiamojon atsakomybėn trečiuosius asmenis ar absoliučios pareigos užbaigti visus ikiteisminius tyrimus apkaltinamuoju nuosprendžiu, Teismas nelinkęs pritarti Vyriausybės nuomonei. Iš pačių prokurorų nutarimų ir teismų nutarčių atnaujinti ikiteisminį tyrimą matyti, kad nacionalinės valdžios institucijos pačios pripažino, jog tyrėjai, rinkdami įrodymus, nebuvo kruopštūs ir ignoravo galimybes nustatyti atsakingus asmenis, įskaitant galimybę pateikti kaltinimus Vilniaus miesto savivaldybės ar Naujamiesčio seniūnijos vadovams (žr. 16, 20 ir 24 punktus pirmiau). Todėl Teismas mano, jog ikiteisminiam tyrimui trūko kruopštumo. Tyrimas užsitęsė tiek, kad baudžiamasis persekiojimas, apimantis pareiškėjos civilinį ieškinį dėl žalos atlyginimo, kurį Teismas, nagrinėdamas pareiškėjos skundą, kad valstybė neapsaugojo jos sūnaus teisės į gyvybę, teoriškai mano esant veiksminga priemone, turėjo būti nutrauktas dėl senaties termino (žr. 28 ir 30 punktus pirmiau). Teismas taip pat mano, kad baudžiamosios bylos eiga aiškiai parodė, jog dėl visos painiavos, kuri institucija ir/ar asmenys laikytini atsakingais už tragišką įvykį, pareiškėja būtų susidūrusi su rimtais sunkumais, jei būtų siekusi civilinio ieškinių dėl žalos atlyginimo patenkinimo, net ir tuo atveju, jei ji būtų iniciavusi atskirą civilinį procesą po to, kai baudžiamoji byla buvo nutraukta.

72. Remdamasis tuo, kas išdėstyta pirmiau, Teismas daro išvadą, kad nacionalinės valdžios institucijos veikė nepakankamai rūpestingai, siekiant apsaugoti pareiškėjos trylikamečio sūnaus teisę į gyvybę. Be to, visa teisinė sistema, susidūrusi su mirtį sukėlusiu aplaidumu nesugebėjo suteikti adekvačios ir savalaikės reakcijos, atitinkančios Lietuvos pareigas pagal Konvencijos 2 straipsnį.

73. Atitinkamai, Teismas mano, kad šioje byloje buvo Konvencijos 2 straipsnio pažeidimas.

II. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

74. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

75. Pareiškėja reikalavo 10 000 eurų turtinei žalai, - daugiausiai su laidotuvėmis susijusioms išlaidoms, - atlyginti ir 1 250 000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

76. Vyriausybė šiuos reikalavimus laikė nepagrįstais ir pernelyg dideliais.

77. Teismas pastebi, kad šioje byloje nustatė ypatingai sunkų pažeidimą. Tokiomis aplinkybėmis jis mano, kad pareiškėjos kančių ir nusivylimo nekompensuos vien tik pažeidimo pripažinimas. Ir vis dėlto reikalaujama suma yra pernelyg didelė. Vertindamas teisingumo pagrindais, Teismas priteisia pareiškėjai 20 000 eurų sumą neturtinei žalai atlyginti ir bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas šiai sumai. Be to, atsižvelgdamas į jam pateiktus dokumentus, Teismas mano esant tinkama priteisti pareiškėjai 8 135 eurų patirtai turtinei žalai atlyginti.

B. Kaštai ir išlaidos

78. Pareiškėja nereikalavo atlyginti vidaus teismuose ar Teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų. Todėl Teismas nepriteisia jokios sumos šiuo pagrindu.

C. Palūkanos nevykdant įsipareigojimų

79. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* šį skundą priimtiniu;
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeistas Konvencijos 2 straipsnis;
3. *Nusprendžia*,
  - (a) kad per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, valstybė atsakovė privalo sumokėti pareiškėjai šias sumas, konvertuojant jas į Lietuvos litus pagal sprendimo įvykdymo dieną taikomą kursą;
    - i. 20 000 (dvidešimt tūkstančių eurų) neturtinei žalai atlyginti ir bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas šiai sumai;
    - ii. 8 135 (aštuonis tūkstančius šimtą trisdešimt penkis eurus) turtinei žalai atlyginti;
  - (b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo dienos per įsipareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;
4. *Atmeta* kitus pareiškėjos reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2013 m. birželio 18 d. vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Stanley Naismith
Kancleris

Guido Raimondi
Pirmininkas

Pagal Konvencijos 45 straipsnio 2 dalį ir Teismo Reglamento 74 taisyklės 2 dalį prie šio sprendimo yra pridėdama atskiroji teisėjo Sajó nuomonė.

G.R.A.
S.H.N.

IŠ DALIES PRITARIANTI, IŠ DALIES PRIEŠTARAUJANTI TEISĖJO SAJÓ NUOMONĖ

Aš balsavau kartu su dauguma skelbiant skundą priimtinu ir nustatant Konvencijos 2 straipsnio pažeidimą. Tačiau negaliu pritarti savo kolegų samprotavimui dėl skundo priimtimumo ar Konvencijos 2 straipsnio materialiojo aspekto pažeidimo nustatymo. Mano nuomone, daugumos valstybės pozityviųjų pareigų saugoti gyvybę platus suvokimas žymiai nukrypsta nuo ankstesnės mūsų praktikos, kuri reikalauja iš valstybių tik imtis pagrįstų priemonių apsaugoti asmenis nuo numatomų pavojų.

I. Priimtimumas

Sutinku su kolegomis, kad šis skundas priimtinas, bet savo nuomonę grįščiau kiek kitais pagrindais. Netyčinių mirčių atveju Teismas neturėtų svarstyti skundo dėl baudžiamosios priemonės esmės, kai pareiškėja, pasirinkdama atsisakyti civilinės priemonės, atsisakė „geriausios priemonės ir tokios, kurios tam tikromis šios bylos aplinkybėmis būtų pakakę pozityviai pareigai, - išsiaiškinti įvykį,“ nustatant atsakomybę už vaiko mirtį - „pagal Konvencijos 2 straipsnį įvykdyti“ (žr. *Calvelli and Ciglio v. Italy* [GC], no. 32967/96, § 55, ECHR 2002-I). Tačiau iš pareiškėjos neturėtų būti reikalaujama naudoti priemonės, kurios egzistuoja tik teoriškai; priešingai, ji turėtų naudoti tik tas priemonės, kurios „praktikoje yra veiksmingos“ (see *Cavelli and Ciglio*, cituota pirmiau, § 53).

Šioje byloje Vyriausybė neatskleidė, kad atskiras civilinis ieškinys be baudžiamojo nuosprendžio pareiškėjai būtų suteikęs veiksmingą priemonę. Pagal Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 6.271 straipsnį Vyriausybė yra atsakinga už žalą, kai valstybės ar savivaldybės institucijos „neveikė taip, kaip pagal įstatymus šios institucijos privalėjo veikti“, bet lieka neaišku, ar civilinis procesas, pradėtas pagal šį straipsnį, būtų buvęs veiksmingas be baudžiamojo nuosprendžio, nustatančio teisės pažeidimą. 6.250 straipsnis panašiai reglamentuoja neturtinės žalos atlyginimo atvejus, kai ji padaryta „dėl nusikaltimo, sveikatos sutrikdymo ar gyvybės atėmimo“, bet vėl gi nėra aišku, ar pareiškėjai žala būtų buvusi atlyginta be baudžiamojo nuosprendžio. Nors Vyriausybė teigė, kad 6.266 straipsnis numato galimą civilinę priemonę, kuri nepriklauso nuo kaltės įrodymo, šioje byloje pareiškėjai tikriausiai nebūtų pavykę nustatyti pastato nuosavybės (žr. sprendimo 17 ir 69 punktus), nes nuosavybė buvo nustatyta tik *de facto* ir tik prokurorų, kurie aiškiai nenorėjo tęsti tyrimo. Vyriausybė nesugebėjo įrodyti, kad *de facto* savininkai yra atsakingi pagal Civilinio kodekso 6.266 straipsnį. Be to, atsakomybės be kaltės civilinėje teisėje nepakanka, siekiant įgyvendinti *Calvelli and Ciglio* kriterijus, nes ji nenustato, kas būtų atsakingas už vaiko mirtį. Atsižvelgdamas į tai, kad Vyriausybė neparodė, jog atskiras civilinis ieškinys būtų buvusi

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

„veiksminga“ priemonė, kurią pareiškėja turėjo panaudoti, aš manau, jog pareiškėja šioje byloje yra auka, o jos skundas priimtinas.

II. LIETUVOS TARIAMAS KONVENCIJOS 2 STRAIPSNIO MATERIALIOJO ASPEKTO PAŽEIDIMAS DĖL TINKAMAI NEPRIŽIŪRĖTŲ PASTATŲ

Sutikdamas, kad valstybės turi pozityvią pareigą saugoti asmenų gyvybes nuo numatomų pavojų, vis dėlto negaliu pritarti daugumos valstybės atsakomybės saugoti piliečius nuo apleistų pastatų keliamo pavojaus apibūdinimui. Daugumos nuomonėje teisingai pastebėta, kad valstybė pažeidė pozityvią pareigą saugoti gyvybę. „Tam, kad kiltų pozityvioji pareiga, turi būti nustatyta, jog valdžios institucijos tuo metu žinojo ar privalėjo žinoti apie realaus ir tiesioginio pavojaus tam tikro asmens gyvybei grėsmę dėl trečiųjų asmenų neteisėtų veiksmų ir jog jos nesiėmė priemonių, esančių jų galioje, kurios, protingai vertinant, būtų padėję išvengti to pavojaus“ (žr. *Keenan v. the United Kingdom*, no. 27229/95, §§ 90, ECHR 2001-III).

Vėlesnės bylos vėl patvirtino *Keenan* standartą. Pavyzdžiui, *A.A. and Others v. Turkey* byloje Teismas pabrėžė valstybės pozityvios pareigos aiškinimo svarbą, kai „valdžios institucijoms neužkraunama nepakeliama ir pernelyg didelė našta“, turint omenyje, „poreikį rinktis, nustatant prioritetus ir išteklius“ (no. 30015/96, § 45, 27 July 2004). Byloje *Furdik v. Slovakia* ((dec.), no. 42994/05, 2008-12-02) pareiškėjas teigė, kad Slovakija pažeidė 2 straipsnį, nes nesugebėjo įgyvendinti teisinio reglamentavimo, nustatančio laiko limitą, per kurį avarinių tarnybų darbuotojai turėjo reaguoti į skambutį. Teismas teigė, kad „pozityvi pareiga pagal 2 straipsnį [nėra] tokia plati, kad galėtų reikalauti inkorporuoti į atitinkamas nuostatas įpareigojimą pasiekti kažkokį rezultatą... Įvairūs ribojantys faktoriai būdingi oro transportu vykdomos medicinos pagalbos veiklai (...) nustatytą bendrą pareigą, kurią būtų sunku įvykdyti, ir užkrautų neproporcingą naštą susitariančių šalių valdžios institucijoms“ (žr. *Furdik v. Slovakia*, cituota pirmiau, LAW 1(b)(ii)). Valstybės turi (papildomą) pareigą užtikrinti asmenų viešoje vietoje saugumą (žr. *Ciechonska v. Poland* (no. 19776/04), §§ 64-67, 2011-06-14), ir taip pat pareigą „priimti šiame kontekste nuostatas asmenų saugumui viešose vietose užtikrinti, bei užtikrinti veiksmingą šio teisinio reglamentavimo funkcionavimą“ (žr. *Ciechonska*, cituota pirmiau, § 69). Tačiau tai nereiškia, kad būtent šioje nagrinėjamoje byloje *Keenan* kriterijai nėra taikytini nustatant valstybės atsakomybę. *Ciechonska* byloje kilo klausimas, ar „teisinė sistema, kaip visuma, užtikrino tinkamą tyrimą“ (ibid., § 70, pabrėžta), atkreipiant dėmesį į aukai prieinamas priemones žalos atlyginimui gauti. Tačiau atsakomybės be kaltės priskyrimas valstybei pagal iš 2 straipsnio kylančią pozityvią pareigą nėra tas pats, kaip rodo nagrinėjama byla. Priešingai šiai bylai, *Ciechonska* byloje Teismas nenagrinėjo klausimo, ar pats Vyriausybės negebėjimas pašalinti sergantį medį pažeidė 2 straipsnį, todėl neišplėtė valstybės pozityvių pareigų saugoti gyvybę. Vienintelis klausimas, kurį Teismas manė esant reikalinga nagrinėti, buvo susijęs su priemonėmis („ar prieinamos teisinės priemonės kartu, kaip nustatyta įstatymo ir taikoma praktikoje, laikytinas teisinėms priemonėms, pakankamomis nustatyti faktus, pripažinti atsakingais asmenis ir užtikrinti tinkamą atlyginimą aukai“). Iš tiesų vienintelis pagrindas nustatyti pažeidimą buvo tas, kad valstybė nesugebėjo tinkamai ir laiku sureaguoti į mirtį dėl neatsargumo. Sprendimas dar kartą patvirtino teiginį, įtvirtintą tiek *Keenan*, tiek *A.A. and Others* byloje, kad „pozityvi pareiga turi būti aiškinama taip, kad valdžios institucijoms nebūtų užkrauta pernelyg didelė našta, turint omenyje (...) pasirinkimo galimybę, atsižvelgiant į prioritetus ir išteklius“ (ibid., § 64).

Ilbeyi Kemaloglu and Meriye Kemaloglu v. Turkey, (no. 19986/06, §§ 32-41, 2010-04-10) byloje ypatingai svarbu buvo tai, kad valstybė turėjo tam tikras pareigas pažeidžiamo vaiko, buvusio išskirtinėje valdžios institucijų žinioje, atžvilgiu (žr., *mutatis mutandis*, *Molie v. Romania* (dec.), no. 13754/02). Realus numatymas (klausimas, kuris nebuvo aptartas ir nustatytas

SPRENDIMAS BANEL PRIEŠ LIETUVĄ

nagrinėjamoje byloje) buvo pabrėžtas toje byloje. *Kemaloglu* byloje buvusių tam tikrų sąlygų *Banel* byloje nėra.

Taikydamas *Keenan* kriterijus ir atsižvelgdamas į tai, kad nebuvo parodyta, jog valdžios institucijos turėjo žinoti apie egzistavusį pavojų ir, svarbiausia, kad tas pavojus buvo čia pat, nemanau, kad Vyriausybės veiksmai šioje byloje pažeidė materialųjį Konvencijos 2 straipsnio aspektą. Nors savivaldos, siekdamos išvengti numatomų pavojų gyventojams, privalo imtis protingų veiksmų, jos išsaugo diskrecijos teisę išdėstyti savo pareigas pagal prioritetus. Šioje byloje valdžios institucijos sužinojo apie pavojingą aptariamo pastato būklę 2005 m. vasario 28 d., likus trims mėnesiams iki pastato griūties 2005 m. birželio 6 d. (žr. 6 ir 26 sprendimo punktus). Byloje nėra įrodymų, kad savivaldybė žinojo, kad pastatas galėjo griūti ar kad jis kėlė numatomą grėsmę pareiškėjos sūnaus gyvybei. Net ir tuo atveju, jei grėsmę buvo galima numatyti, nemanau, kad valdžios institucijų neveikimas per trijų mėnesių laikotarpį būtų nepagrįstas, atsižvelgiant į tai, kad savivaldybės privalo vykdyti ir kitas pareigas ir į tai, kad rimtų įrodymų, jog valdžios institucijos žinojo apie realiai keliamą pastato grėsmę, nebuvo.

Man nerimą kelia tai, kad daugumoje sprendimų valstybės pozityvios pareigos yra plečiamos, o tai reiškia, kad prie *Keenan* kriterijų prisideda ir “valstybės pareiga, saugant teisę į gyvybę, imtis protingų priemonių, siekiant užtikrinti asmenų saugumą viešose vietose” (66 punktą pabrėžta). Mano nuomone, Teismo aiškinimas, jog “valstybės pareiga saugoti teisę į gyvybę taip pat imantis protingų priemonių siekiant užtikrinti asmenų viešose vietose saugumą” yra pernelyg platus. Pirmiausia, atkreipdamas dėmesį tik į pareigą imtis “protingų priemonių” asmenims apsaugoti, bet neapribodamas šių priemonių pagal grėsmės numatomumą, Teismas duoda ženklą, kad smarkiai nukrypsta nuo ankstesnės mūsų praktikos (žr. *Keenan v. the United Kingdom*, §§ 90-99, cituota pirmiau). Be to, reikalavimas dažnai apleistus pastatus tikrinti, remontuoti ar nugriauti užkrauna didelę našta valstybei ir vietos savivaldai, kurios privalo vykdyti daugelį kitų pareigų, turėdamos ribotus išteklius.

Substantyvinės atsakomybės už prevencijos trūkumą nederėtų painioti su valstybės negebėjimu tinkamai patraukti atsakomybėn asmenis, atsakingus už aplaidžią pastato priežiūrą (žr. Sprendimo 66-71 punktus). Poreikis numatyti veiksmingas teisines priemones neturėtų daryti įtakos grėsmių, su kuriomis valstybė turi susidoroti, apimčiai.

Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjos sūnaus mirties nebuvo galima aiškiai numatyti ir į tai, kad vietos savivaldos negebėjimas imtis veiksmų per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sužinojo apie avarinę pastato būklę, nėra aiškiai nepagrįstas, aš manau, kad šioje byloje Konvencijos 2 straipsnio materialiojo aspekto pažeidimo nebuvo.

III. LIETUVOS TARIAMAS KONVENCIJOS 2 STRAIPSNIO PROCESINIO ASPEKTO PAŽEIDIMAS DĖL PER ILGO IKITEISMINIO PAREIŠKĖJOS SŪNAUS MIRTIES APLINKYBIŲ TYRIMO

Sutinku su kolegomis, kad valstybė pažeidė 2 straipsnį dėl to, kad nesugebėjo per „įmanomai trumpą laiką“ ištirti pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybių. Dėl to, manau, valstybė atsakovė pažeidė Konvencijos 2 straipsnį ir šiuo aspektu pritariu Teismo sprendimui.